

Tijdschrift voor Tandheelkunde

JUNI 1939

XLVI JAARGANG

AFLEVERING 6

REDACTIONEEL GEDEELTE

DE ONDERWIJSNOVELLE

616.314 (07)

Wie met aandacht de Handelingen van de Tweede Kamer heeft bestudeerd van 3 en 4 Mei j.l. naar aanleiding van het ontwerp van Wet tot Wijziging van het Onderwijs in de Tandheelkunde, zal zonder twijfel met ons tot de conclusie gekomen zijn dat hier van een verheugende belangstelling voor het onderwijs in de tandheelkunde kan worden gesproken, zoowel van de zijde der kamerleden, als van den Minister, die tenslotte om aanhouding van het wetsontwerp verzocht, teneinde een Nota te kunnen indienen, die een meer vruchtdragende discussie mogelijk zal kunnen maken.

Inderdaad bleek de materie niet eenvoudig en zal een bevredigende oplossing slechts gevonden kunnen worden, wanneer men zal beschikken over meer stukken dan tot-nut toe bij de behandeling aanwezig waren.

In dit verband is ons niet duidelijk geworden waarom het rapport van de faculteit niet ter algemeene kennis werd gebracht, opdat men de argumenten zou leeren kennen waarop de voorgestelde wijzigingen waren gebaseerd.

Temeer, waar nog steeds twee kwesties door elkaar heen loopen, waarvan ook de Minister heeft verklaard dat zij gescheiden dienen te blijven, n.l. „de organisatie in formeele zin en de studie”.

Voornamelijk over het eerste punt zijn eenige tandartsen gehoord door Curatoren in verband met de aan het Tandheelkundig Instituut gerezen moeilijkheden in October 1936.

De Minister verklaart dat sindsdien zoodanige maatregelen

zijn getroffen dat van dergelijke moeilijkheden niet meer is gebleken. Het is te betreuren dat deze maatregelen niet bekend geworden zijn tot meerdere geruststelling der belanghebbenden, omdat ons uit de beste bron wordt medegedeeld dat deze belanghebbenden niets bespeurd hebben van een verandering in de organisatie, zij het dan ook dat totnu toe moeilijkheden zijn uitgebleven.

Wij zijn nog steeds van meening dat het op eenvoudige wijze mogelijk moet zijn een organisatie te scheppen, die als zoodanig de moeilijkheden van jaren afdoende opheft, zooals dit overal elders in het buitenland het geval is, waardoor de animo en de werklust der studenten ongetwijfeld in sterke mate zou kunnen worden vermeerderd ten bate van het onderwijs.

Wat dit onderwijs zelve betreft, kan thans worden vastgesteld dat er niemand is die niet inziet dat verbetering gewenscht is en naar uit de stukken blijkt, heeft de Utrechtsche medische faculteit reeds op 26 Februari 1937 een rapport ter verbetering ingezonden.

Waar deze zaak reeds zoolang urgent is, vraagt men zich na doorlezing van de Handelingen af, waarom dan twee jaren later de Algemeene Maatregel van Bestuur, die deze materie zal moeten regelen, nog niet bestaat, zelfs niet in voor-ontwerp. Wij moeten aannemen dat daarvoor goede gronden aanwezig zijn, maar zijn van meening dat het de behandeling van de zaak ten goede zou zijn gekomen, wanneer dit rapport en de redenen der vertraging openbaar gemaakt zouden zijn, omdat dan de moeilijkheden ook door buitenstaanders beter onder de oogen zouden kunnen worden gezien.

Nu men in 1939, meer dan een kwarteeuw na de wijziging van 1913 — die heel weinig wijzigde — er eindelijk toe overgaat het tandheelkundig onderwijs in universitair verband te brengen, is het toch niet onredelijk, het thans op de hoogte te brengen waar het al geruimen tijd had moeten wezen en zal men moeilijk kunnen volhouden „dat de tijd hier nog niet rijp voor is!”

En wanneer dan die studie vermoedelijk minstens vijf jaren zal moeten duren, valt het ook niet in te zien waarom

dan juist deze studenten, — als eenige groep — de mogelijkheid van een doctoraat zou moeten worden onthouden, al is dan ook het vinden van den juisten wettelijken vorm wellicht niet zoo eenvoudig, hetgeen wij voorshands nog wagen te betwijfelen.

Het belang van dit doctorale examen ligt niet bovenal daarin, dat het gewenscht is, dat de Nederlandsche tandarts ook een Nederlandschen doctorstitel zal kunnen voeren, maar in het feit, dat wanneer hem dit recht wordt *onthouden*, het alleen kan beteekenen dat *de wetgever zelf van meening is dat de opleiding onvoldoende is, om een doctorstitel te kunnen verleenen!*

Daarmede zou echter een dergelijke opleiding zijn veroordeeld en naar onze meening onaanvaardbaar worden. Het valt niet in te zien waarom bijv. na een candidaattandarts examen van ongeveer drie jaar, het niet tevens mogelijk zou zijn een doctoraal tandheelkundig examen in te voeren dat twee à drie jaar later zou kunnen worden afgenomen met het recht van een promotie in de tandheelkunde. Dit is wellicht niet doenlijk in het kader van de bestaande wet, het ware echter terstond mogelijk wanneer men naast de Medische en Diergeneeskundige Faculteit, ook een Tandheelkundige Faculteit in het leven zou roepen, waarvan leden zouden zijn de tandheelkundige docenten benevens diè leden van de medische faculteit die tevens onderwijs geven aan de tandheelkundige studenten.

Men zou daardoor gelijktijdig een einde maken aan de anomalie, dat de beslissingen inzake de tandheelkunde thans worden getroffen door de medische faculteit, waaronder leden die met de tandheelkunde hoegenaamd niets te maken hebben, terwijl van de vijf tandheelkundige docenten er zelfs niet één stemrecht heeft!

Ook hier ligt wellicht een der oorzaken waarom de opleiding niet met haar tijd is medegegaan, en ook nu is het niet bekend in welke mate thans rekening gehouden is met het oordeel der tandheelkundige docenten.

Wel deelt de Minister mede, „dat de faculteit zich nauw in relatie heeft gesteld met de gezamenlijke lectoren en dat het voorstel dat Zijne Excellentie via Curatoren heeft bereikt, uitgewerkt is door Curatoren op de basis van hetgeen de

faculteit, de gezamenlijke lectoren en de door de Curatoren gehoorde tandartsen in het midden hebben gebracht”, maar wij kennen nòch het voorstel, nòch de mate waarin de verschillende inzichten in dit voorstel zijn verwerkt!

Hetzelfde geldt voor de mogelijkheid van een opleiding ook aan een andere universiteit dan Utrecht. De overvulling aldaar zou dan onmiddellijk worden opgeheven, een gezonde concurrentie zou het onderwijs ten goede komen en een tandheelkundige afdeling aan die tweede universiteit ware een luxe, zonder welke vrijwel geen buitenlandsche hoogeschool meent het te kunnen stellen, terwijl naar onze vaste overtuiging de kosten zeker niet onoverkomelijk behoeven te zijn.

Dat hierdoor het aantal studenten zou toenemen, mag aan gerechten twijfel onderhevig worden geacht. Niet alleen dat dan in Utrecht een maximum zal kunnen worden bepaald voor de mogelijkheid van toelating op het Instituut, maar ook zal de verzwaaring der studie remmend werken, terwijl ten slotte de economische factor de voornaamste rol zal spelen. Nu langzaam maar zeker bekend wordt wat in het Rapport Limburg reeds voor enkele jaren is vermeld omtrent de overvulling van het beroep, zal de neiging om deze dure studie aan te vangen vanzelf aanmerkelijk bekoelen. Zwitserland met zijn vier hoogeschoolen met een tandheelkundige opleiding is wel een treffend bewijs dat het onderwijs waarlijk niet aan ééne universiteit geconcentreerd behoeft te zijn.

Ook hier ontbreken alle gegevens die het afwijzen van deze mogelijkheid aannemelijk zouden kunnen maken.

Gezien het feit dat de geheele materie nog onder de oogen moet worden gezien vóór het vaststellen van de Algemeene Maatregel van Bestuur, heeft het weinig zin op het oogenblik dieper op het vraagstuk in te gaan.

Wij meenen slechts in het licht van het bovenstaande te mogen vertrouwen dat — hoe ook de plannen in details er uit zullen zien — de verbetering en verdieping van het Nederlandsch Tandheelkundig Onderwijs er toe zal leiden dat er kome een opleiding, zoo mogelijk aan méér dan ééne universiteit, die met een doctoraat zal kunnen worden

bekroond, een practisch tandartsexamen dat den waarborg geeft dat het is een universitair examen en niet het door de eigen docenten uitgereikte diploma van een vakopleiding, benevens een bevoegdheid die niet langer rekening houdt met de eischen van 1876 maar met die van 1939!

Redactie.

DE DRIEVOUDIGE JUBILEUM-VIERING

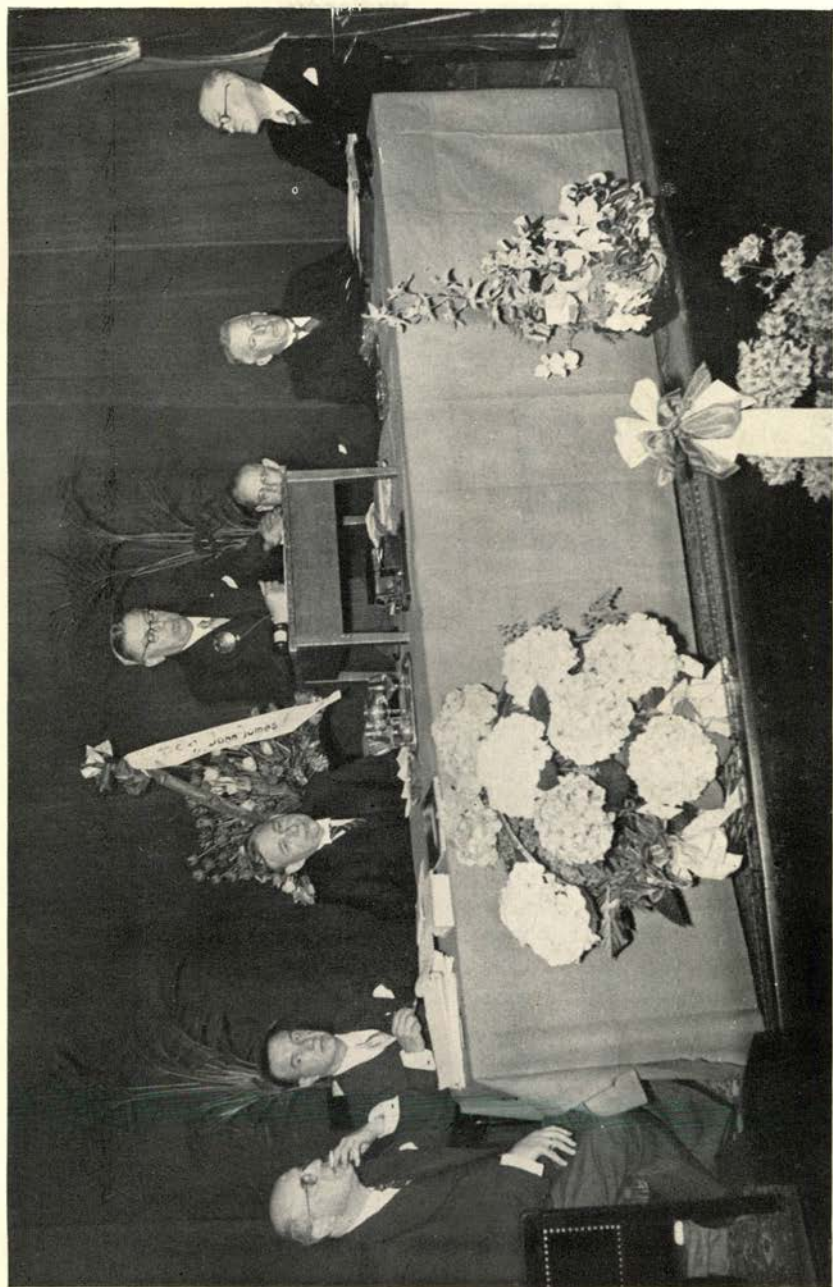
616.314 : 614.2 (492)

Gemeten naar de maatstaven van dezen tijd met zijn steeds groeiende proporties, is de georganiseerde tandheelkunde — ondanks den toevloed der latere jaren — van bescheiden omvang gebleven. Van dit feit is de buitenstaander à priori dermate overtuigd, dat het steeds zijn verbazing wekt, als hij verneemt dat de tandartsen zich bij voortduring de weelde veroorloven van drie algemeene vereenigingen. Deze historisch gegroeide toestand moge ons logisch en min of meer vanzelfsprekend voorkomen, het is echter geen eenvoudige zaak dit den outsider duidelijk te maken voor — ruim genomen — langer dan een etmaal; daarna keert hij tot zijn oorspronkelijke veronderstelling terug.

Het is zoowel voor ons als voor de buitenwereld een gelukkige bestiering van het lot geweest om de cyclische hoogtijdagen der afzonderlijke organisaties te hebben gesynchroniseerd, waardoor het mogelijk werd om althans bij de viering van jubilea „tezamen en in vereeniging” (zooals het in rechtstaal luidt) naar buiten te treden. Dit gelukte reeds wonderwel bij de herdenking van het 50-jarig bestaan van het tandheelonderwijs, waaraan door de viering van het zooveel-jarig bestaan der wetenschappelijke vereenigingen meerderen luister werd bijgezet, allemaal ter gelegenheid van de officiële ingebruikneming van het tegenwoordige Tandheelkundig Instituut.

Ook nu — tien jaar later — kan geconstateerd worden dat deze, wederom gecombineerde jubileumviering tot een volledig geslaagd festijn van de professie is geworden.

Mocht er bij de vorige gelegenheid reden geweest zijn tot de opmerking achteraf, dat de feestviering te veel was gehouden

De opening der feestelijkheden op Donderdag 18 Mei. v. H a s e l t spreekt het openingswoord. Links naast dezen Dr. C. v. d. B e r g : directeur-generaal v. d. volksgezondheid.

binnen de muren der beslotenheid, vanwaar tot de dagbladpers slechts een bescheiden vermelding doordrong, ditmaal was over een tekort aan publiciteit niet te klagen. Integendeel. Reeds vóór de feestelijke bijeenkomst gaf de groote pers een uitvoerig verslag van het aanstaande „drievoudige jubileum in de tandartsenwereld”, waarin de eigenaardige structuur van dezen microcosmos duidelijk werd uiteengezet, al vleien wij ons, gelijk gezegd, niet, dat dit tot duurzame verheldering van het begrip der buitenstaanders zal hebben bijgedragen. Hetgeen ook moeilijk als een openbaar belang van de eerste orde kan worden beschouwd. Bovendien vonden ook de herdenkings-bijeenkomsten zelve vermelding in uitvoerige verslagen. Waarmee gezegd wil zijn, dat de belangstelling van de pers alleszins reden tot voldoening heeft gegeven.

Maar behalve deze openbaarheid, was er nog een bijzondere reden tot groote voldoening: de belangstelling van officiële zijde, gelijk die culmineerde in de aanwezigheid van Z. Exc. den Minister van Sociale Zaken, Prof. Mr. C. P. R o m m e en van den Directeur-Generaal van de Volksgezondheid Dr. C. v a n d e n B e r g, die ook reeds bij vorige gelegenheden blijk heeft gegeven van zijn interesse inzake de sociale vraagstukken van ons vak. Daarnaast hadden zowel bij de plechtige herdenkingsbijeenkomst in de Aula van Amsterdam's Universiteit als bij het officiële banket, dat aan autoriteiten en vertegenwoordigers van binnen- en buitenlandsche vereenigingen was aangeboden, vele vooraanstaande persoonlijkheden aan de uitnoodiging tot bijwoning gevolg gegeven, wier namen in de dagbladverslagen vermelding hebben gevonden en ook op een andere plaats in dit Tijdschrift voor de historie zullen worden vastgelegd.

In den namiddag van Hemelvaartsdag waren een paar honderd collega's, waaronder een belangrijk aantal Belgische tezamen gekomen in de congreszaal van het American-hotel te Amsterdam, om de openingsrede aan te hooren, waarmede V a n H a s s e l t, als algemeen voorzitter de feestelijke bijeenkomsten der jubilerende vereenigingen inluidde. Fraaie bloemstukken scheidden het podium van de zaal. In zijn welkomstwoord het ontstaan en het bestaansrecht der drie

organisaties besprekende, kon hij met welgevallen wijzen op de eenheid uit deze verscheidenheid gegroeid, welke als symbool kan gelden van het saamhoorigheidsgevoel en de goede collegiale verhoudingen, die deze gemeenschappelijke feestviering mogelijk maakten.

Nadat L o e b de gelukwenschen van de Amsterdamsche Tandheekkundige Vereeniging als gastvrouw had overgebracht en de congressisten als haar gasten begroet, was het woord aan den Directeur-Generaal der Volksgezondheid, Dr. V a n d e n B e r g. De spreker begon zijn toespraak met de verklaring, dat de sociale tandheekkunde reeds vóór de aanvaarding van zijn huidige functie, een van zijn „hobbies” was geweest, waarvoor hij hoopte in aangename en vruchtbare samenwerking met onze organisaties tot de ontwikkeling op dit gebied iets te kunnen bijdragen.

Na deze van belangstelling getuigende en voor ons derhalve bemoedigende rede, richtten achtereenvolgens de voorzitters van Genootschap, Vereeniging en Maatschappij een toespraak tot de aanwezigen. B a c k e r D i r k s schetste de ontstaansgeschiedenis van het thans 60 jaar oude gezelschap, dat ten huize van Dr. T h. D e n t z werd opgericht, kort nadat hier te lande de eerste wettelijke voorziening inzake een afzonderlijke bevoegdheid tot uitoefening der tandheekkunst was getroffen. N o r d deed uitkomen hoe het groeiende zelfbewustzijn eener latere generatie van jonge tandartsen aanleiding was tot het ontstaan van de „Vereeniging” om hiermede duidelijk te maken, dat men zich niet behoefde te schamen niet in het buitenland te zijn geweest en dat het evenmin noodig was een Amerikaansch diploma te bezitten om de tandheekkunde naar behooren uit te oefenen. Op de bevordering van dit laatste was het streven der leiders in al de sindsdien verlopen jaren steeds gericht gebleven, waarvan de werkzaamheden op wetenschappelijk gebied getuigenis aflegden. Ten slotte gevoelde B r u g m a n als voorzitter der Mij. zich gelijk een kind dat zijn ouders geluk wenscht met een groot feest, waaraan het zelf ook deel kon nemen, dank zij de goede harmonie, die tusschen beide partijen steeds was blijven bestaan en in den loop der jaren nog versterkt.

Op het binnenplein van het stadhuis te Amsterdam.

Na de toespraken volgde de aanbieding van eenige geschenken. Het grootste was het bedrag van twee en een half mille, dat de Mij. had toebedacht aan de kas van het Steunfonds, welke royale bijdrage aangevuld met een belangrijke gift van de gezamenlijke afdeelingen en een van de afd. Rotterdam afzonderlijk, door den secretaris-penningmeester B a c k e r D i r k s vol vreugde in ontvangst werd genomen. Namens de A.T.V. bood daarna L o e b de Mij. „een haar waardige” voorzittershamer aan, overgebleven uit de nalatenschap van de „Ned. Tandmeesters Vereeniging” en in vernieuwde gedaante aldus in eere hersteld. Als Dritte im Bunde droeg M a r g a d a n t, namens de commissie van samenstelling, het Gedenkboek officieel aan de Mij. over, een verzameling bijdragen bevattend, waarvoor, naar hij toelichtte, als schrijvers waren aangezocht zij, die krachtens hun functie in het Mij.-leven geacht konden worden het meest ter zake kundig te zijn. Voor de technische uitvoering zwaaide hij lof toe aan de uitgevers, de inhoud beval hij aan in de welwillende aandacht van hen, die er kennis van zouden nemen.

De avond van dezen eersten dag was daarna gewijd aan een drietal voordrachten over de verschillende aspecten der sociale tandheelkunde, welke mede door den heer Dr. v a n d e n B e r g werden aangehoord.

B a c k e r D i r k s behandelde het vraagstuk der tandcaries in verband met de volksgezondheid. Na te hebben geconstateerd, dat het tandbederf de meest verbreide volksziekte is, waaraan in ons land zeker 95% der volwassenen lijdende zijn, hield hij zich bezig met de groote onverschilligheid, waarmede het volk dezen toestand lijdzaam draagt, in hoofdzaak te wijten aan onverstand en wanbegrip omtrent de waarde van een gezond gebit en de mogelijkheden tot herstel. Hierna besprak hij de nadeelige gevolgen van het gebitsbederf voor de individueele gezondheid, zooals wij die allen kennen: de onhygiënische verhoudingen in de mondholte als porte d'entrée voor het spijsverteringskanaal en daarnaast het algemeene infectiegevaar via de lymphe- en bloedbaan. Ook wees hij op de economische schade door vermindering van de arbeidspraestatie een aandachtsverflauwing als ge-

volg van tandpijn. De bestrijding van het tandbederf als volksziekte stuitte echter op groote moeilijkheden, ondanks de therapeutische mogelijkheden. Helaas is de wetenschappelijke hygiëne niet bij machte doeltreffende voorschriften te geven voor de vorming van een goed, caries-resistent tandstelsel. Wel zullen goede raadgevingen betreffende praenatale- en zuigelingzorg hun gunstigen invloed niet missen op het nog in ontwikkeling zijnde, toekomstige gebit. Zoo is ook de rhachitisbestrijding van voordeel gebleken tegen het ontstaan van anomalieën van stand der tanden.

Ten aanzien van de sociaal-hygiënische maatregelen ter bestrijding van het tandbederf, is de fysisch-mechanische aard van het voedsel doorslaggevend, in dien zin, dat slappe, bij het kauwen kleverig wordende koolhydraten het bederf in de hand werken. Schedelvondsten van vroegere tijden en onderzoekingen bij nog primitief levende volksgroepen bevestigen het verband tusschen geringe caries-frequentie en broodbereiding uit onverfijnde grondstof. Ongeacht nog de gunstige invloed op een harmonische ontwikkeling van kaken en kauwspieren.

Omdat hygiënische maatregelen te kort schieten, zal de therapie te hulp moeten worden geroepen, waarmee het terrein der eigenlijke sociale tandheelkunde wordt bestreden: moeder- en zuigelingenzorg, gebitsverzorging van kleuters, schoolkinderen, adolescenten en volwassenen. Het is te betreuren, aldus spreker, dat in ons land, waar de hygiëne dusdanige toepassing vindt, dat epidemieën van vele gevaarlijke besmettelijke ziekten uitgeroeid zijn en de sterftecijfers lager dan elders, het met den gebitshygiënischen toestand zoo beschamend gesteld is. Onwetendheid en onverschilligheid bij de massa zijn hiervoor aansprakelijk, evenals bij de lagere overheidsorganen. Bij de hoogste autoriteiten is men thans wel overtuigd van de noodzakelijkheid eener goede tandheelkundige verzorging van ons volk. Daarop had spreker zijn hoop gevestigd, en tevens op de propaganda van de daad, zooals die gevoerd zal worden door de Mij., „Ivoren Kruis” en de Ver. voor Sociale Tandheelkunde.

Over de organisatorische taak der Maatschappij op het gebied der sociale tandheelkunde sprak vervolgens S a l o-

Vóór den officieelen feestmaaltijd in het Amstel-Hotel. Onderste rij tweede van links: Prof. Mr. Loscaat Vermeer.
Vierde van links: Z.E. Minister Romm e. Derde van rechts: Wethouder Baas en daarnaast: Dr. v. d. Berg
Dir.-Gen. Volksgezondheid.

mons, wiens uiteenzetting gebaseerd was op de splitsing der sociaal-tandheelkundige hulp in vier onderdeelen, welke ook door zijn voorganger was ingevoerd: praenatale- en zuigelingszorg, de kleuter- en de schooltandbehandeling en voorziening ten bate van volwassenen. Na een korte bespreking der beide eerste, gaf de spreker een historisch overzicht van de ontwikkeling der schooltandverzorging, haar groei en verval in de crisisjaren. Dit laatste was te meer teleurstellend, omdat in andere landen deze sociale voorziening, ondanks de neergaande conjunctuur, verdere toepassing en uitbreiding had gevonden. Hij memoreerde voorts de bemoeiingen der verschillende organisaties op dit terrein en het advies van Dr. van den Berg, te Hilversum op de Mij.-vergadering gegeven, om te komen tot eenheid in optreden, welke gevonden was in de stichting van een Centralen Raad, waarin van de drie samenwerkende vereenigingen (Mij. „Ivoren Kruis” en „Ver. v. Sociale Tandheelkunde”) elk twee vertegenwoordigers zitting hebben. Deze Raad zal zich, wat haar werkzaamheden betreft, voorloopig alleen op de schooltandverzorging concentreren.

Ten aanzien van de behandeling der volwassenen kwam de spreker in de eerste plaats tot een historisch overzicht van de ontwikkeling der gebitsverzorging van de ziekenfondsen en het aandeel der Mij. bij de verschillende ontwerpen van wettelijke regeling van het fondswezen, welke alle in het stadium der voorbereiding zijn blijven steken. Hij memoreerde als tastbaar resultaat van alle bemoeiingen der Mij. op dit gebied de totstandkoming van het N.P.P.-rapport, waarvan de grondslagen ook buiten onze grenzen als juist worden erkend.

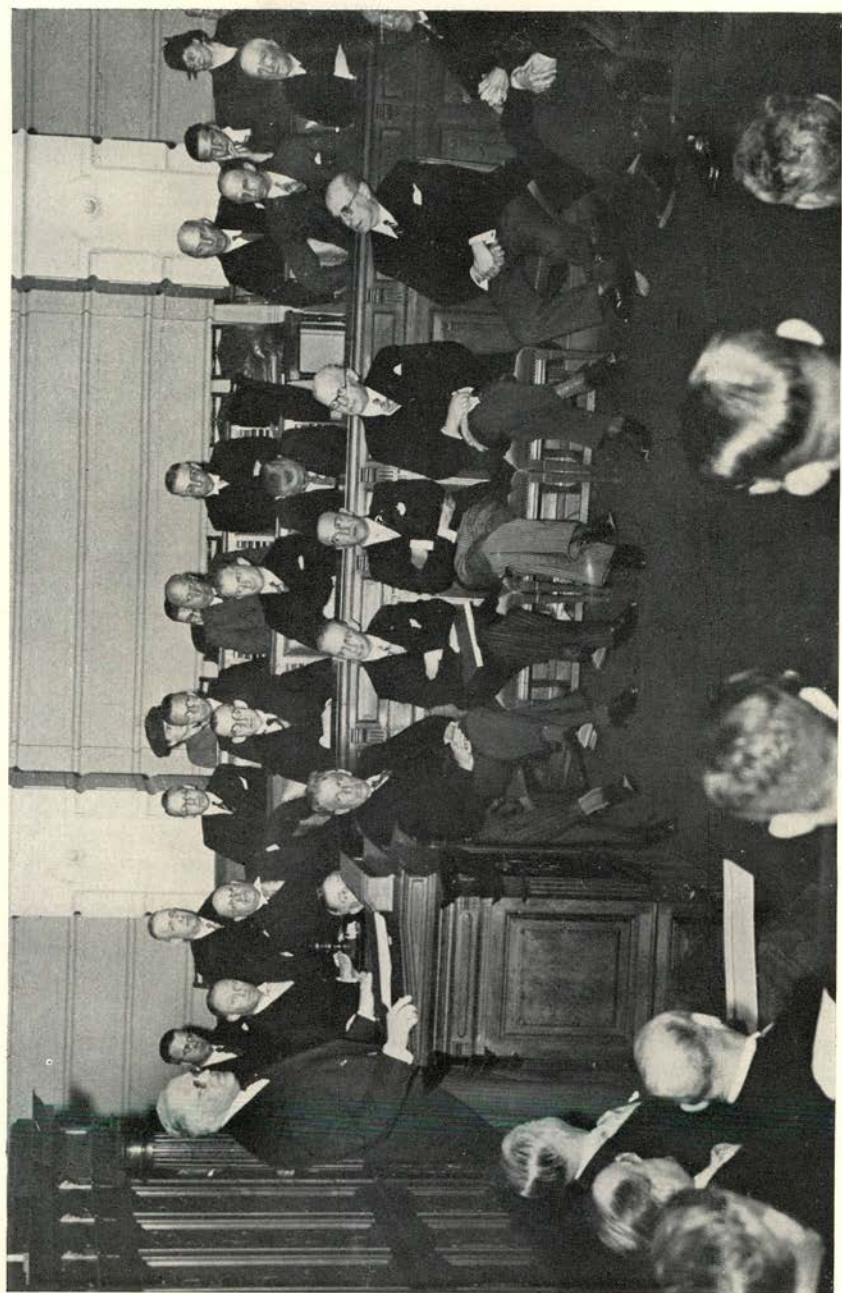
Samenvattende moest de spreker echter tot de conclusie komen, dat de duurzame resultaten niet evenredig zijn geweest aan de vele moeite en inspanning door de Mij. en haar organen aan dit onderdeel harer sociale bemoeiingen besteed. Voor een groot deel is dit, zoo meende hij, een gevolg van het tekort aan begrip bij de massa van ons volk, waarvoor de stuwkracht ontbreekt om tot een goede regeling te geraken.

Tot slot behandelde spreker de organisatie van de hulp aan den middenstand en de voor dat doel speciaal in het leven geroepen V.S.S.M., welke aan haar plannen zoowel in Am-

sterdam als Den Haag reeds een begin van uitvoering heeft gegeven.

Als laatste hield *Brugman* een voordracht over de systematisch-rationeele behandeling in de sociale tandheelkunde, dus over den aard van de te verleenen hulp. Alleen door consequent en volgens vaste regels te werk te gaan, is de ziekte met relatief geringe kosten en hulpmiddelen te stuiten. Daarvoor is noodig dat de behandeling reeds in de prille jeugd begint, zoodra het gebit aanwezig is, terwijl ook later steeds moet worden uitgegaan van het principe, dat elke groote caviteit eens klein geweest is en in dat stadium moet worden voorzien. Geen behandelingen met twijfelachtig resultaat, maar wel periodieke controle. Ten slotte natuurlijk ondersteuning van de saneering door doeltreffende mondverzorging van de zijde der behandelenden. Deze regels gelden zoowel voor de schoolgaande en rijpere jeugd als voor de volwassenen. In verband met den gebitstoestand bij de laatste groep was het N.P.P.-rapport richtsnoer, waarover spreker nader uitweidde. Ook deze spreker betreurde het, dat de vraag naar conserveerende hulp van de zijde van het ziekenfondspubliek nog zoo gering blijft. Ware zij naar evenredigheid van de werkelijke behoefte, dan zou het huidige aantal tandartsen niet groot genoeg zijn om daarin te voorzien. Hij zocht de oorzaak van het tekort voor een groot deel bij de ziekenfondsen, die voor deze geringe vraag reeds met een te kleine bezetting werken en om die reden niet geneigd zijn hun leden aan te moedigen tot saneering van hun gebit. Op deze houding stuitte de propaganda van *Ivoren Kruis* en de *Ver. v. Sociale Tandheelkunde* af. Daartegen kan alleen helpen de propaganda, die van de behandeling zelf uitgaat, waarop spreker dan ook zijn hoop gevestigd had. Op geen van deze voordrachten volgde debat, zoodat de bijeenkomst op een vroeg uur kon worden verdaagd.

Na de sociale kwam de wetenschappelijke tandheelkunde aan de beurt, waarvoor de morgenuren van de beide volgende dagen waren gereserveerd. In een zestal interessante voordrachten werd ons een duidelijk beeld voor oogen gesteld van de ontwikkeling, die de wetenschappelijke zijde van ons vak in de afgeloopen kwart eeuw heeft doorlopen. Vrijdag-

In de Aula. De Minister aan het woord.

ochtend behandelde D u y v e n s z de ontwikkeling der parodontose-behandeling, T j e b b e s die op het gebied der mondchirurgie en S a n d e r s de evolutie der conserveerende tandheelkunde. Zaterdagmorgen hield E d e l een retrospectieve beschouwing over 25 jaren orthodontie in ons land, terwijl V a n d e n B e r g aan de hand van lantaarnplaatjes de ontwikkeling van kroon- en brugwerk in dezelfde periode aan het oog voorbij liet gaan. B a k k e r, geïnspireerd door het jubileum der oudste vereeniging had een periode van 60 jaar genomen om van den levensloop der plaatprothese verslag uit te brengen. Aangezien al deze voordrachten weldra in hun geheel onzen lezers worden voorgezet, moge hier met de vermelding worden volstaan. Ook op deze wetenschappelijke terugblikken, volgde geen gedachtenwisseling.

Teneinde de gedachten niet uitsluitend tot de tandheelkunde te bepalen en deze ter afwisseling ook te laten richten op een der grensgebieden, had de commissie van voorbereiding zich de medewerking weten te verzekeren van Prof. Dr. A. d e K l e i j n, die op den Vrijdagmiddag in de collegezaal van het Wilhelminagasthuis een voordracht hield over de physiologie en pathologie der bijholten van de neus, welke met gespannen aandacht door de talrijke aanwezigen werd gevolgd. Ook van dit „college” zal later een verslag worden opgenomen.

Hiermede was het wetenschappelijke gedeelte van het programma ten einde en begaven de collega's zich naar het Stadhuis, waar zij officieel werden ontvangen door het Gemeente-bestuur, vertegenwoordigd door de wethouders en den gemeente-secretaris. Namens het college sprak de heer K r o p m a n in de Raadszaal vriendelijke woorden ter verwelkoming. In zijn antwoord releveerde V a n H a s s e l t de beweegredenen, welke hadden geleid tot de keuze van Amsterdam als plaats van feestelijke bijeenkomst. Maar hij kon niet nalaten er op te wijzen, dat dit de eenige hoofdstad was in Europa en elders waar aan de Universiteit géén studie in de tandheelkunde mogelijk was. Niettemin hield spreker de hoop op de toekomst levendig; was niet in 1929 in den Gemeenteraad een motie aangenomen, waarbij het college van B. en W. werd uitgenoodigd een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van het instellen eener opleiding?

Sindsdien waren wel tien jaren verloopen, maar men kan nooit weten . . .

Thans was de beurt aan het devertissement. De avond van dezen tweeden dag was gewijd aan cabaret en dans bij Tuschinski, alwaar K o e n e n zich deed kennen als een vaardige conférencier met alle kwaliteiten van dien om de artisten en hun nummers bij het overtalrijke odontologen-publiek in te leiden.

Tezelfder tijd, alhoewel op een veel vroeger uur aangevangen, werd in het Amstel Hotel een diner aangeboden aan autoriteiten en vertegenwoordigers van binnen en buitenlandsche vereenigingen, alwaar ruim een veertigtal personen waren aangezeten ¹⁾.

V a n H a s s e l t, als tafelpresident, richtte woorden van verwelcoming tot de gasten, in het bijzonder tot den Minister en den Directeur-Generaal maar ook tot de overige aanwezigen. Natuurlijk werden verschillende toespraken gehouden. In de eerste plaats voelde de Minister zich gedrongen enkele woorden te spreken als hoofd van het Departement, waaraan de volksgezondheid is toevertrouwd. Het was in die hoedanigheid, dat Z. Ex. voor het eerst met de tandartsen als groep in aanraking was gekomen, welk contact zich door een zekere neteligheid kenmerkte. Eenmaal over dit stadium heen, had spr. niets dan herinneringen van aangenamen

¹⁾ Behalve de Minister van Sociale Zaken, Prof. Mr. R o m m e n en de Directeur-Generaal van de Volksgezondheid waren daarbij onder meer aanwezig: de wethouder van openbare gezondheid, de heer B a a s en de gemeente-secretaris, Mr. v a n L i e r, de Rector-magnificus der gem. universiteit, Prof. Mr. L o s e c a a t V e r m e e r, de garnizoens-commandant, luit. kolonel B o s w i j k, de directeur van het Tandheelkundig Instituut, lector C o e b e r g h, als gedelegeerde van de F.D.I., Dr. R o w l e t t, namens de British Dental Association Dr. F i s h, voor de Schweizerische Zahnärztliche Gesellschaft, Dr. S t e i g e r, namens de Belgische collega's, de heeren D e V r i e n d t en M o r e l, voor de Mij. voor geneeskunde, Dr. E g g i n k, de Mij. voor Pharmacie, de heer N i e u w e n h u i s, namens de vereeniging voor Sociale Tandheelkunde, Prof. Dr. H e r i n g a, voor het Tijdschrift voor Geneeskunde Dr. d e W i l d e. Daarnaast waren ook vertegenwoordigd: het Ivoren Kruis, de W. T. A., „John Tomes”, de firma Tholen (uitgevers van het Tijdschrift voor Tandheelkunde) en de vereeniging „de Amsterdamsche Pers”.

aard overgehouden en hoewel veelal door drukke bezigheden verhinderd, had spr. in dit contact, uit een zeker gevoel van dankbaarheid voor de wijze, waarop men hem was tegemoet getreden, aanleiding gevonden hier aanwezig te zijn. Voortgaande betoogde de minister, dat de maatschappelijke functie der tandheelkunde en zijn ambt beider werkzaamheden elkaar op eenzelfde terrein deden ontmoeten; enerzijds overheidsbemoeiing, aan den anderen kant het particulier initiatief. Het ware een misverstand te meenen dat de overheid tot taak zou hebben om naast het algemeene ook het particuliere belang, zij het dan niet in stoffelijken zin, te behartigen. In dit opzicht bestaat geen scheiding tusschen de taak der overheid en die van particulieren; ook de laatstgenoemden hebben in hun maatschappelijke functie rekening te houden met de rechtmatige belangen van allen, die erbij betrokken zijn. Een en ander kan pas dan goed tot zijn recht komen als er een innige samenwerking bestaat tusschen de overheid en het particulier initiatief. Spreker eindigde met een dronk uit te brengen op het belang der volksgemeenschap, voor zoover de tandheelkunde daarbij betrokken is en op haar innige samenwerking met de overheid.

Na de wethouder van openbare gezondheid, die zich het lijden aantrok van de door de feestvierders aan hun lot overgelaten patiënten, sprak Prof. L o s e c a a t V e r m e e r. Met verrassing had deze de uitnoodiging ontvangen, omdat de tandheelkunde geen deel uitmaakt van het onderwijs aan de hoofdstedelijke universiteit. Wat zou spr. als simpel jurist over die tak van wetenschap vermogen te zeggen? Hij wilde zich ook niet verdiepen in een vergelijking van den ouderdom der rechtsgeleerdheid en dien der tandheelkunde. Van de eerste wist hij dat zij reeds in het grijze verleden beoefend werd, maar nóg ouder was de morgenstond en die had reeds goud in den mond. Blijkbaar was daar al een tandarts aan te pas gekomen, en dus

De directeur van het Tandheelkundig Instituut, C o e b e r g h, sprekende mede namens het college van lectoren, had met ingenomenheid gehoord dat de tandartsen op samenwerking met de Regeering konden rekenen en hoopte, dat deze toezegging ook aan het onderwijs ten goede mocht komen.

Bij de eerste tandheelkundige wetgeving in 1876 had de medische stam een loot verloren, die echter in slechts weinig aarde was terecht gekomen, als gevolg waarvan zij bij haar groei veel moeilijkheden heeft doorgemaakt. Niettemin had hij zich tot iets goeds ontwikkeld. Telkens was er echter iets, dat haar in dien groei tegenhield, juist omdat er, naar spr. het uitdrukte, te veel aan gedokterd werd. Thans heeft het Parlement zijn wensch te kennen gegeven en lectoren hopen, dat deze onverwachte hulp, in de toekomst de oude loot zal doen uitgroeien tot een boom, gelijk aan de andere, waarop onze nakomelingschap trotsch zal kunnen zijn.

Dr. E g g i n k, sprekende namens de Mij. voor Geneeskunst, herinnerde zich uit zijn eigen studietijd en zijn toenmalig contact met de tandheekunde dat men, om een goed tandarts te worden, zijn eigen instrumenten moest kunnen smeden! In zijn ambtelijke functie der latere jaren had hij aanraking met de tandheelkundige organisatie, wier sociaal werk ten deele parallel liep met dat van zijn Maatschappij, het anderdeels kruiste. In de 90 jaren van haar bestaan was de geneeskunst belangrijk vooruit gegaan en spr. hoopte, dat wanneer de beroepsorganisatie der tandartsen ook dien leeftijd zou hebben bereikt, de tandheekunde dusdanige vorderingen mocht hebben gemaakt, dat de overgang van de tweede naar de derde dentitie dusdanig was verschoven, dat de laatste prothese alleen nog in het Rijks-Museum te bezichtigen zou zijn!

Namens de F.D.I. dankte Dr. Rowlett voor de uitnoodiging en ontvangst, sprak achtereenvolgens in het Engelsch, Fransch en Duitsch, prees de voortreffelijkheden van ons land en herinnerde aan het verlies, geleden door het overlijden van Dr. Villain. Prof. Heringa gaf een weinig opwekkend beeld van de sociaal-tandheelkundige toestanden in ons land. Uit een enquête was gebleken dat nog 25 gemeenten met meer dan 10000 inwoners verstoken zijn van gevestigde tandheelkundige hulp, terwijl er nog 61 zijn van die grootte, waar geen behandeling in de ziekenfondsen wordt verstrekt, terwijl in 55 andere deze hulp alleen bestaat in extractie. Een en ander deed hem spreken van een deplorabelen toestand en leidde hem tot de conclusie,

dat er over een teveel aan tandartsen niet kon worden geklaagd, eerder over een tekort. Spr. verheugde zich in de samenwerking der sociaal tandheelkundige vereenigingen en hoopte dat de Centrale Raad zou mogen werken tot verbetering van de gebitsverzorging in ons land.

Nadat Mr. Nord Thomson en de voorzitter van „John Tomes” de rij van sprekers hadden gesloten, hoopte van Hasselt in zijn slotwoord dat alle genoodigden met dezelfde goede herinneringen aan het feest en de tandartsen huiswaarts zouden keeren, als de gevoelens, die bij hen door de vele vriendelijke toespraken waren gewekt.

Dit verslag zou ten deze te kort schieten als niet tevens melding werd gemaakt van de belangstelling welke tijdens de gemeenschappelijke lunch in Lido vertolkt werd. Daar was mede aangezet, ter eere van onze zuidelijke collega's, de consul-generaal van België de Heer van Haute, die verwelkomd werd door Loebe. Z.Ed. memoreerde het bezoek van onze Koningin te Brussel, hetwelk nieuwe banden zou smeden tusschen beide volken. Namens de Belgische collega's dankte De Vriendt voor de verbroedering, als gevolg van de vriendschappelijke ontvangst, hen ten deel gevallen.

Over de officieele herdenkings-bijeenkomst in de Aula der Universiteit, in tegenwoordigheid van vele autoriteiten gasten en andere belangstellenden, die de zaal vulden, moge hier met enkele woorden worden volstaan; in het volgende nummer zal daarvan uitvoerig verslag worden gedaan. Ook de Minister van Sociale Zaken had zich wederom de moeite gegeven aanwezig te zijn tot het uitspreken van een rede.

Bakker, de afgetreden voorzitter van het Tandheelkundig Genootschap, bood met een toespraak het eere-lidmaatschap aan aan Prof. Dr. W. Hess te Zürich en collega J. Sanders Ezn. Prof. Dr. O. Rubrecht te Gent, wien deze onderscheiding eveneens was verleend, kon in verband met zijn gezondheidstoestand niet aanwezig zijn. Namens de vereeniging van Ned. Tandartsen reikte Nord als voorzitter de Dr. Th. Dentz-medaille uit aan de collega's E. van den Berg en Th. E. de Jonge

C o h e n terwijl hij het eere-lidmaatschap aanbood aan Dr. A. S t e i g e r te Zürich, Dr. W. F i s h te Londen en collega A. E d e l, den langjarigen secretaris. Nadat B r u g m a n, als Mij.-voorzitter met zijn toespraak was geëindigd, hield de minister een uitvoerige rede, waarmede de plechtigheid was afgelopen. In de senaatskamer werd druk gebruik gemaakt van de gelegenheid om de besturen te complimenteeren.

Rest nog een enkel woord over de slot-apotheose: het banket in het Carlton Hotel, dienselfden, laatsten avond. Eenige honderden vulden de groote diner-zaal, waar zij met hun feestelijke stemming deze laatste samenkomst tot een passend hoogtepunt in dit driedaagsch festijn wisten op te voeren. De leiding van de tafel was toevertrouwd aan de beproefde stembanden van B a c k e r D i r k s, die niettemin de hulp van een luidspreker noodig had om zijn inzichten omtrent het doel van dit culinaire slotaccoord aan ieder duidelijk te maken. Ook door enkele anderen werd — zij het in bescheiden mate — het woord gevoerd, waarvan B r u g m a n gebruik maakte om zijn voorzitterlijken dank uit te strooien over de velen, die aan het welslagen van de jubileum-viering of aan de voorbereiding hadden medegewerkt.

Dat deze drievoudige feestelijke herdenking in alle opzichten tot haar recht gekomen is, behoeft voor de deelnemers geen verder betoog!

B.